

Секція 6: Інноваційний розвиток та інноваційний бізнес

Демченко Г.В., аспірант,

Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця,

м. Харків, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА» В ЛІТЕРАТУРНИХ НАУКОВИХ ДЖЕРАЛАХ

Стратегічно стійке економічне зростання промислових підприємств неможливе без активного процесу освоєння інновацій. Радикальне зростання ролі інновацій на етапі переходу української економіки до стійкого розвитку обумовлює активізацію інноваційної діяльності підприємств, в якості пріоритетного напрямку укріплення конкурентоспроможності.

З огляду на теоретичний аналіз праць видатних вчених та практичний досвід функціонування успішних закордонних інноваційно-активних підприємств, успіх реалізації інновацій значною мірою визначається рівнем інноваційної активності підприємства, а також, в сучасних умовах, надзвичайно високими темпами зростає роль організаційного забезпечення інноваційної діяльності, що й обумовило появу значної кількості наукових праць цього спрямування.

Поняття інноваційної активності розглядається в працях як зарубіжних, так і вітчизняних авторів: І. Ансоффа [1] , Ф. Янсена [10], І. В. Баранової, М. В. Черепанової [2], О. М. Мельникова, В. М. Шувалова [8], І. О. Тарасенко [9], С. М. Ілляшенко [6] та інш. Незважаючи на наявність чисельних праць у галузі інноватики, на наш погляд, необхідним є подальше дослідження сутності поняття «інноваційна активність

підприємства» з метою його уточнення та визначення місця в системі понять предметної області дослідження.

Слово «активний» має латинське походження (лат. *activus*) та характеризує діючий суб'єкт, що приймає активну участь у впливі на інші суб'єкти або об'єкти [1]. У словниках та енциклопедіях інноваційна активність завжди визначається як рівень перебігу процесу, ступінь, ефективність, швидкість розвитку; міра, ступінь або потенційні можливості діяльності [3;4;5].

Серед західних економістів особливо відзначають підхід І. Ансофа до активності організації. Базуючись на своїх дослідженнях, вчений стверджує, що конкурентний статус фірми в стратегічній зоні господарювання визначається як результат взаємодії трьох наступних факторів: ефекту масштабу діяльності організації, конкурентної стратегії, потенціалу організації [1, с. 137]. При цьому кожен з вищезазначених факторів є не потенційно можливим, але вже досягнутим організацією в результаті виявленої її співробітниками і керівництвом активності. Таким чином, за І. Ансофом, потенційний конкурентний статус організації стає реальним лише у разі ненульової активності, що проявляється фірмою [1].

Аналіз поширених визначень поняття «інноваційна активність» говорить про те, що вона може розглядатися як діяльність та процес. Але здебільшого вона трактується, як комплексна, динамічна або внутрішня характеристика діяльності. Змістом цієї характеристики автори визначають інтенсивність, темп, ефективність, регулярність, готовність. Таке розмаїття трактувань поняття «інноваційна активність підприємства» свідчить про відсутність єдиного підходу до її розгляду та, відповідно, збільшує термінологічну невизначеність у межах предметної галузі дослідження та утруднює вирішення практичних питань, пов'язаних із оцінюванням інноваційної активності підприємств.

Таким чином, більшість авторів розглядають інноваційну активність саме як певну характеристику інноваційної діяльності підприємства, цілком ґрунтовно зважаючи на її комплексність та (або) динамічність.

Змістовно ж ця характеристика визначається науковцями як інтенсивність або ефективність інноваційної діяльності. Згідно з прийнятим в економіці трактуванням поняття «ефективність» – це співвідношення корисного результату і витрат чинників виробничого процесу, тобто виконання завдань з мінімальними витратами ресурсів. Діяльність за мінімальних витрат ресурсів безумовно є економною, але не обов'язково активною.

Найбільш доцільним у контексті визначення сутності інноваційної діяльності підприємства представляється застосування такої характеристики, як інтенсивність. В економіці «інтенсивний» – це такий спосіб виробництва, що дає найбільшу продуктивність, а інтенсивність означає напруженість роботи, виробництва, що характеризується ступенем віддачі кожного з чинників, ресурсів, які використовуються в процесі виробництва [9, с. 456]. Тому саме інтенсивність як напруженість, посилення інноваційної діяльності найкращим чином дозволяє оцінити її активність. Можливості зміни (збільшення або навпаки) зменшення інтенсивності в часі обумовлюють динамічний характер інтенсивності як характеристики інноваційної діяльності підприємства. Необхідність же активізації використання усіх ресурсів та залучення до інноваційної діяльності усіх функціональних підсистем підприємства обумовлюють комплексність інтенсивності як характеристики інноваційної діяльності підприємства.

Виходячи із вищезазначеного, можна надати узагальнене визначення даного терміна. Інноваційна активність підприємства – це комплексна, динамічна оцінка інтенсивності створення інновацій та їх практичної

реалізації, як основного фактора формування конкурентних переваг та розвитку підприємства.

До того ж інноваційна активність є управлінською категорією, серед основних ознак якої, слід виділити: якість та систематичність аналізу внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства, якість та ступінь розробленості на підприємстві інноваційної стратегії; рівень мобілізації інноваційного потенціалу; розмір залучених капіталовкладень – інвестицій; методи, організаційна культура, орієнтири, використовувані при проведенні інноваційних змін; обґрунтованість реалізованого рівня інноваційної активності; відповідність реакції підприємства характеру конкурентної стратегічної ситуації; швидкість (темп) розробки та реалізації інноваційної стратегії [7]. Більшість з цих факторів безпосередньо залежить від ефективності управління інноваційною діяльністю, а саме від ефективності функціонування організаційного забезпечення активізації інноваційної діяльності на підприємстві.

Література:

1. Ансофф И. Стратегическое управление / пер. с англ. под ред. Л. И. Евенко – М. : Экономика, 1989 г. – 519 с.
2. Баранова И. В. Методические подходы к оценке инновационной активности инновационного потенциала вуза / И. В. Баранова, М. В. Черепанова // Образование. – 2006. – № 4. – С. 163-166.
3. Большой экономический словарь / под ред. А. Н. Азрилияна. – Изд. 2-е, доп. и перераб. – М.: Институт новой экономики, 1997. – 864 с.
4. Економічна енциклопедія: [в 3-х т.]. / за ред. С. В. Мочерного. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
5. Економічна енциклопедія: у трьох томах. Т. 1. / редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
6. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком / С. М. Ілляшенко. – Суми : «Університетська книга»; Київ: ВД «Княгиня Ольга», 2005. – 324 с.

7. Касьян З. П. Аналіз та формування складових інноваційної активності підприємств легкої промисловості / З. П. Касьян // Вісник КНУДТ. – 2012. – № 2. С. 168-172.
8. Мельников О. Н., Шувалов В. Н. Инновационная активность как фактор повышения конкурентоспособности предприятия. Офіційна сторінка порталу електронної бібліотеки «Библиотека креативной экономики». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://creativeconomy.ru>
9. Тарасенко И. А. Оценка инновационной активности предприятия в системе стратегического управления / И. А. Тарасенко, О. Н. Королько, К. С. Белявская // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 9 (99). – С.133-141.
10. Янсен Ф. Эпоха инноваций / Ф. Ясен. пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 308с.